

4. Wikipedia.[ІванПулюй](<https://uk.wikipedia.org/wiki/Пулюй>)
5. <https://www.romanenko.biz/ua/> [Іван Пулюй- український винахідник X - променів] http://www.romanenko.biz/ru/library/article_pulyui.html

Секція 3. ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ІВАНОМ ПУЛЮЄМ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

УДК 929:378(477)(092) Пулюй

Данилюк М. М., вчитель фізики та математики

ЗОШ І-ІІІ ст., с. Торське Заліщицької міської ради Чортківськго р-ну
Тернопільської обл.

ІВАН ПУЛЮЙ: ГЕНІЙ НАУКИ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ

Анотація: стаття пропонує новий погляд на постать українського вченого Івана Пулюя в контексті його національної свідомості, відданості рідній землі, активної громадської діяльності та патріотичної позиції.

Видатний фізик Пулюй-це яскравий приклад гармонійного поєднання наукового генія та незламного українського духу.

Ключові слова: Іван Пулюй, фізик, геній науки, патріот, український дух

Danyliuk M. M., Physics and Mathematics Teacher

Secondary School I-III degrees, Torske village, Zalishchyky City Council,
Chortkiv District, Ternopil Region, Ukraine

IVAN PULUJ: A GENIUS OF SCIENCE AND THE UKRAINIAN SPIRIT

Abstract: This article offers a new perspective on the figure of the Ukrainian scientist Ivan Puluj in the context of his national consciousness, devotion to his homeland, active public engagement, and patriotic stance. The outstanding physicist Puluj is a striking example of the harmonious combination of scientific genius and an unbreakable Ukrainian spirit.

Keywords: Ivan Puluj, physicist, scientific genius, patriot, Ukrainian spirit.

«Завдяки широкому діапазону його інтересів і діяльності, Івана Пулюя можна назвати «людиною ренесансу»-він був не лише фізиком найвищого ґатунку, але одночасно вдумливим філософом, активним громадянином та широким українським патріотом» [4].

З раннього дитинства видатний геній фізики Іван Пулюй любив читати твори Тараса Шевченка, Марка Вовчка, Миколи Костомарова, Квітки-Основ'яненка. У 19-річному віці юний українець, після закінчення Тернопільської гімназії, поступає в університет м. Відня. Першокурсник теологічного факультету Пулюй переклав українською мовою підручник з планіметрії, бо на той час таких ще не було.

Наприкінці 1865 року організував товариство богословів, а в 1867 році разом із студентами-українцями з інших факультетів -товариство «Січ», яке відіграло велику роль у суспільно-культурному житті Галичини. У 1902 році Іван Франко дав високу оцінку цій організації.

«І. Пулюй мав намір стати викладачем у Львові або Києві, але на працю в Київському університеті мусила бути згода царської поліції, якої йому не дали, бо ім'я Пулюя значилось в списку «неблагонадійних» [1,с.166].

Молодий Пулюй, поряд із тим, що займається наукою, в 1870 році видає «Молитовник» українською мовою, наступного року з Пантелеймоном Кулішем, -«Новий Заповіт», а в 1902 році-переклав псалми.

5 лютого 1905 р. надіслав прохання до японського генерала Ногі про дозвіл на поширення духовного слова українською мовою серед вояків українців і вже 13 квітня 1905 р. одержав прихильну відповідь[1.с.126].

У 1884 році створив міцну сім'ю з Катериною Йосифі Марією Стозітською. Велику увагу приділяв учений вихованню своїх дітей. Хотів, щоб вони знали рідну мову, навіть давав оголошення до Львівської газети «Діло» в пошуку репетиторів української мови на літні місяці.

Геній науки Іван Пулюй мав великий вплив на сина Олександра, який був у лавах Січового Стрілецтва.

Він радів, що його найстарша дочка Наталка вийшла заміж за відомого українського композитора Василя Барвінського й одночасно переживав, за репресії, які проводила радянська влада для зятя.

Наш земляк матеріально допомагав родині та піклувався про неї на протязі життя, проявляв турботливе ставлення до меншого брата Михася, - можна довідатися з листа до О. Барвінського від 30 липня 1878 року.

Патріотизм видатного вченого полягає ще в тому, що він відстоював перед австрійськими властями право здобувати вищу освіту українцям рідною мовою, добивався відкриття українського університету у Львові. Був дуже радий новині про реорганізацію в 1892 р. товариства ім. Шевченка у Наукове Товариство. Його ім'я -у списку перших дійсних членів НТШ, що є свідченням високого визнання заслуг українського професора у науці й перед рідним краєм.

За свої наукові досягнення вчений обирався почесним членом НТШ, головою організованого ним електротехнічного товариства у Празі. З нагоди 30-ліття віденського товариства, був обраний почесним членом.

Під час першої світової війни Іван Пулюй разом із доктором І. Горбачевським надавали сердечну допомогу українським емігрантам, які вимушені покинути рідний край, опинилися в Празі.

В 1915 році вчений видає дві брошури (німецькою мовою), в яких обґрунтував необхідність створення української держави з урахуванням інтересів країн Європи.

У 1905 році останній раз фізик Пулюй побував у рідному Гримайлові, привізши на могилу своїх батьків пам'ятник.

Український геній зробив великий прорив у дослідженні молекулярної фізики, природи катодних променів, Х-променів, у області електротехніки та в педагогічній науці. Попри це залишається відданий рідній землі, займається активною громадською діяльністю та має стійку патріотичну позицію.

І. Пулюй більшу частину свого життя провів за межами України, все ж він доклав багато зусиль для єднання українців. Видатний фізик активно підтримував рідну національну культуру й мову та сприяв її розвитку в умовах російської імперії. Брав участь у загальнонаціональних заходах, публікував статті та промови із закликами до збереження та підтримки української ідентичності. Він «боровся за національне відродження українського народу»(Р.Гайда)[3,с.5], відстоював незалежність України та її право на власний культурний і політичний розвиток.

При поїздках на Україну, зустрічався з родиною Куліша. При зустрічі співали українських народних пісень, обговорювали теми, які пов'язані з можливістю видання в Австрії Українського літературного журналу, такого, як «Основа», що виходила в 1861-1862 роках у Петербурзі. Побував у гостях у харківського лікаря Володимира Александрова, який писав вірші, перекладав з російської і польської мов, в української громадської діячки Х. Алчевської.

В Івана Пулюя-справжній український дух. Згадує при зустрічі з Кулішем, що йому дуже прикро, що центри України: Харків та Київ змосковщині, що навіть інтелігенція розмовляє по-москальськи у себе вдома.

Пантелеймон Куліш присвятив українському генію вірш «Молитва», натомість фізик йому-книжечку «Нові і перемінні зьвізди» з написом: «...Коли доведеться: сьому невеличкому оповіданню побачити світ під українським небом, то може, буде воно маленькою відрадою і для тих земляків, що не шукають опіки у чужих, а знають, що сила і спасення лежить у нас самих: у праці над освітою і добробитом народа»(1,с.124).

31 січня 1918 року перестало битися палке серце вченого, патріота з українським духом. Іван Пулюй заповідав, щоб його поховали на батьківщині, в рідному Гримайлові, але на жаль він повернувся майже через 80 років на батьківщину лише у граніті.

Прощаючись з великим електротехніком, ректор німецького політехніки в Празі сказав: «Ти був не тільки людиною твердих переконань і виразно викарбуваною особистістю, але також людиною, що знала, як дотримуватися вірності, передусім вірності народові, з якого ти вийшов. І немає більшої вірності, ніж вірність власному народові» [4,с.58].

Опрацьовуючи праці видатного українського генія Івана Пулюя, особливо, які пов'язані зі становленням Х-променів та їх застосуванням у медицині, дають підставу зарахувати його до плеяди найвидатніших науковців світового масштабу. Життя вченого з високим патріотизмом, вражає своїм високим змістом та великим вкладом у прорив науки, любов'ю до України.

Видатний фізик Пулюй-це яскравий приклад гармонійного поєднання наукового генія та незламного українського духу.

Джерела та література

1. Августин Р.І. Вивчення життя і наукової спадщини Івана Пулюя в курсі фізики середньої школи. Тернопіль: «Мальва-ОСО», 1999. С.124-166.
2. Біланюк О. Внесок українських зарубіжних вчених у фізику. *Український фізичний журнал*. 1994. Т.39. №1. С.123-127.
3. Гайда Р.П. Іван Пулюй (1845-1918). Фізичні дослідження. *Український фізичний журнал*. 1995. Т.40. №1-2. С.5.
4. Шендеровський В. Відкриття віку: Іван Пулюй чи Конрад Рентген? *Рідна школа*. 1997. №7-8. С.58

УДК 929

Вишневська Г. Б., к. філол. н.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна

ІВАН ПУЛЮЙ: НАУКОВЕ СЛУЖІННЯ УКРАЇНІ КРІЗЬ ПРИЗМУ МЕДІА

Анотація. У запропонованій роботі досліджено багатогранну постать Івана Пулюя (1845–1918) – видатного українського фізика, електротехніка, винахідника та громадського діяча. Відзначено його роль в популяризації науки та української культури. Висвітлено основні досягнення та патріотичну позицію, підкреслено служіння Україні через науку та просвітницьку діяльність, а також відображення цього в медіа.

Ключові слова: Іван Пулюй, популяризація науки, українська культура, публіцистика, медіа.

Vyshnevskya H. B., PhD in Philology

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

IVAN PULUJ: SCIENTIFIC SERVICE TO UKRAINE THROUGH THE LENS OF MEDIA

Abstract. This paper explores the multifaceted figure of Ivan Puluj (1845–1918) – an outstanding Ukrainian physicist, electrical engineer, inventor, and public figure. His role in the popularization of science and Ukrainian culture is